

Sygn. akt V U 348/23

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 listopada 2023 r.

Sąd Okręgowy w Kaliszu V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie: Przewodniczący: Sędzia Ewa Nowakowska

Protokolant: st.sekr.sądowy Alina Kędzia

po rozpoznaniu w dniu 22 listopada 2023 r. w Kaliszu

odwołania A. P.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

z dnia 29 marca 2023 r. Nr (...), (...)

w sprawie A. P.

przy udziale U. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o wysokość zadłużenia z tytułu nieopłaconych składek

1. Oddala odwołania

2. Zasądza od A. P. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. kwotę 3.600 (trzy tysiące sześćset) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od daty prawomocności orzeczenia o kosztach procesu do dnia zapłaty.

Sędzia Ewa Nowakowska

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 29.03.2023r. znak (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych w O. stwierdził, że A. P. jest dłużnikiem Zakładu ubezpieczeń Społecznych z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne i Fundusz Pracy za okres od 12/2007r. do 08/2008r. w kwotach na poszczególne fundusze wskazanych w decyzji, łącznie 36.821,05zł wraz z należnymi odsetkami na dzień wydania decyzji, bowiem miał w tym czasie obowiązek składać deklaracje i opłacać należne składki ubezpieczeniowe. Wskazano przy tym, że odpowiedzialność za zadłużenie obejmuje majątek odrębny płatnika składek oraz majątek wspólny jego i jego małżonku U. P. za czas gdy między małżonkami istniała wspólność majątkowa małżeńska.

Inną decyzją z dnia 29.03.2023r. znak (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych w O. określił wysokość zadłużenia A. P. z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne i Fundusz Pracy za okres po zniesieniu wspólności majątkowej małżeńskiej, to jest od 09/2008r. do 08/2009r., w kwotach na poszczególne fundusze wskazanych w decyzji, łącznie 40.112zł wraz z odsetkami.

Odwołanie od obu decyzji wniósł zarówno A. P. jaki i U. P. działający poprzez profesjonalnego pełnomocnika domagając się ich uchylecia lub zmiany, gdyż ich zdaniem doszło do wydania ponownie decyzji w tej samej sprawie, czyli rozstrzygniętej inną decyzją ostateczną, skoro organ rentowy prowadził już postępowanie egzekucyjne na

podstawie tytułów egzekucyjnych. Ich zdaniem wydanie decyzji ponownie stwierdzającej zadłużenie za w/w okresy prowadzi do sytuacji, że w obrocie prawnym istniałyby dwie decyzje, na podstawie których organ rentowy mógłby prowadzić egzekucję tych samych należności za te same okresy.

Podnieśli też zarzut przedawnienia składek po upływie 5 lat od dnia w którym stałyby się wymagalne, szczególnie w odniesieniu do U. P., przeciwko której nie było prowadzone postępowanie egzekucyjne.

Nadto wskazano, że A. P. podlegał ubezpieczeniu rolniczemu od 29.08.2007r. do 30.06.2008r. i że występował o umorzenie składek w dniu 1.03.2013r.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania.

Sąd ustalił i zważył co następuje.

Okoliczności faktyczne w niniejszej sprawie nie są sporne ani co do okresu w jakim A. P. prowadził działalność gospodarczą ani co do wysokości należności składkowych.

Odwołujący się jako osoba prowadząca działalność gospodarczą podlegał ubezpieczeniom społecznym oraz zdrowotnemu w okresie od 01.01.1999r. do 31.12.1999r., od 01.12.2001r. do 02.04.2004r. i od 01.07.2008r. do 11.08.2009r.

Jednocześnie podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników w dniu 30.09.2001r. oraz w okresach: od 30.09.2001r. do 30.06.2008r. oraz od 11.08.2009r. do 14.03.2010r.

Należności wyliczone w decyzjach objętych sporem w okresie podlegania przez płatnika ubezpieczenia w KRUS dotyczą należności składkowych za pracowników, bowiem w okresach gdy odwołujący się podlegał ubezpieczeniu rolniczemu, w ramach prowadzonej działalności zatrudniał pracowników.

(zestawienie k 45)

Niesporne jest też, że odwołujący się wystąpił o umorzenie należności składkowych. W tej kwestii zapadło jednak już prawomocne rozstrzygnięcie. Wyrokiem z dnia 14.12.2016r. w sprawie VU 1064/16 Sąd Okręgowy w Kaliszu oddalił jego odwołanie od decyzji ZUS Oddział w O. z 12.06.2016r., którą odmówiono mu umorzenia należności za okres od lipca 2008r. do lutego 2009r.

Nie jest sporne również, że od 2009r. prowadzone było postępowanie egzekucyjne przez Komornika Sądowego co do należności składkowych na podstawie tytułów wykonawczych, a wobec bezskuteczności egzekucji postępowanie egzekucyjne zostało umorzone postanowieniami z 30.05.2011r. oraz z 25.06.2012r.

Następnie zostało jednak wszczęte postępowanie egzekucyjne przez Dyrektora Oddziału ZUS w O., który w dniu 22.02.2013r. dokonał zajęcia prawa majątkowego stanowiącego wynagrodzenie za pracę u (...) sp.z o.o.. Dotyczyło to tytułów wykonawczych (...) - (...), (...) - (...), (...), (...) co dotyczyło okresów 12/2007-03/2008 i 05/2008-08/2009, czyli objętych zaskarżonymi decyzjami..

Postępowanie egzekucyjne w stosunku do należności objętych obiema decyzjami z 25.04.2023r. nie zostało zakończone, nie doszło zatem do przedawnienia należności składkowych. Wydanie dwóch decyzji wynika z faktu, że między małżonkami do sierpnia 2008r. istniała wspólność majątkowa małżeńska i do tego czasu odpowiedzialność podatnika (płatnika składek) za zadłużenie obejmuje również majątek wspólny jego oraz jego współmałżonka.

Zgodnie z art. 68 ust. 1 pkt 1 lit. c ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2022r. poz.1009 ze zm.) do zakresu działania Zakładu Ubezpieczeń Społecznych należy między innymi: wymierzanie i pobieranie składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych

Świadczeń Pracowniczych. Z kolei jak wynika z treści art. 46 ustawy systemowej płatnik składek jest obowiązany, bez uprzedniego wezwania przez ZUS, według zasad wynikających z przepisów ustawy opłacać.

Stosownie do art.4 ust 2 cyt. ustawy za płatnika uznaje się m.in. ubezpieczonego zobowiązanego do opłacania składek na własne ubezpieczenie. Zgodnie z art.4 ust.1 ubezpieczonym jest osoba fizyczna podlegającą chociaż jednemu z ubezpieczeń, o których mowa w art 1 ustawy systemowej. Zgodnie z art.6 ust 1 pkt. 5, art. 12 ust 1. cyt. ustawy obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym; emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu podlegają m.in. osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność gospodarczą. Obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego, stosownie do art.66 ust.1 pkt 1 lit.c ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych z 27.08.2004r. (tj Dz.U.2015 poz.581) podlegają osoby prowadzące działalność gospodarczą i osoby z nimi współpracujące (z wyłączeniem osób, które zawiesiły wykonywanie działalności gospodarczej na podstawie przepisów o swobodzie działalności gospodarczej).

Za osobę prowadzącą działalność gospodarczą w myśl słowniczka zawartego w art.8 ust.6 cyt. ustawy uważa się osobę prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie przepisów o działalności gospodarczej lub innych przepisów szczególnych.

Zgodnie z art. 31 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U.2022 poz. 1009) do należności z tytułu składek stosuje się odpowiednio wskazane tam przepisy ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa (Dz.U. 2021 poz 1540)

Stosownie do treści art. 13 ust 4 cyt. ustawy – obowiązek ubezpieczenia powstaje w stosunku do osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności i trwa do dnia zaprzestania wykonywania działalności.

W przypadku sporu co do okresu podlegania obowiązkowi ubezpieczenia ciężar dowodu spoczywa na ubezpieczonym (wyrok SN z 4.04.2008r. IUK 293/07)

W niniejszej sprawie odwołujący się powoływał się na podleganie ubezpieczeniu w KRUS, a tym samym de facto kwestionował przyjęty przez ZUS okres podlegania ubezpieczeniu z tytułu prowadzonej działalności. Jak wykazały szczegółowe wyjaśnienia organu rentowego, za okres gdy podlegał ubezpieczeniu rolniczemu naliczane zostały tylko składki za pracowników, których zatrudniał i jako płatnik miał obowiązek opłacania za nich składek do ZUS.

Nie zostało zatem wykazane przez odwołujących się, że ZUS wadliwie ustalił okres z jakiego jest ustalona zaległość składkowa.

Nie ma też mowy o res iudicata, gdyż nie była wcześniej wydana żadna decyzja określająca wysokość zaległości składkowych. Egzekucja prowadzona była na podstawie tytułów wykonawczych, a nie w oparciu o decyzję organu rentowego określającą wysokość zaległości składkowych. Nie doszło więc do naruszenia art.156 par 1 pkt 3 k.p.a. polegającego na wydaniu decyzji dotyczącej sprawy już poprzednio rozstrzygniętej inną decyzją organu rentowego.

Wbrew stanowisku odwołujących się nie ma też podstaw do przyjęcia, że zaległe składki uległy przedawnieniu.

Kwestię przedawnienia należności składkowych wobec ZUS reguluje art. 24 ust 4 ustawy z 13.10.1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych. Przepis ten stanowi, że należności z tytułu składek ulegają przedawnieniu po upływie 5 lat licząc od dnia, w którym stały się wymagalne, z zastrzeżeniem ust 5-6, w którym wymienia się sytuacje powodujące przerwanie, zawieszenie biegu przedawnienia lub, że nie ulegają wcale przedawnieniu należności z tytułu składek zabezpieczone hipoteką lub zastawem.

W art.24 ust. 5b mowa jest jednoznacznie o tym, że bieg terminu przedawnienia zostaje zawieszony od dnia podjęcia pierwszej czynności zmierzającej do wyegzekwowania należności z tytułu składek, o której dłużni został zawiadomiony, do dnia zakończenia postępowania egzekucyjnego.

Co do zaległości składkowych nie nastąpiło przedawnienie gdyż prowadzone było postępowanie egzekucyjne.

Bieg przedawnienia składek uwzględniany jest wobec małżonka tak jak w odniesieniu do głównego zobowiązanego, gdyż decyzja nie dotyczy stwierdzenia odpowiedzialności małżonki jako osoby trzeciej. Odpowiedzialność taką regulują przepisy rozdziału 15 Ordynacji podatkowej – ustawy z 29.08.1997r. (t.j.Dz.U 2018 poz. 800)

W takim wypadku osoba trzecia odpowiada całym swoim majątkiem solidarnie z podatnikiem. W niniejszej sprawie natomiast decyzja wydana była z odwołaniem się do art. 29 Ordynacji podatkowej dotyczącego zakresu odpowiedzialności podatnika pozostającego w związku małżeńskim.

Fakt i data zniesienia wspólności majątkowej małżeńskiej między małżonkami P. nie są przedmiotem sporu. W dacie powstania zaległości składkowych objętych decyzją nr (...) bezspornie pozostawali zatem we wspólności majątkowej małżeńskiej.

Zgodnie z art.29 w § 1 cyt. ustawy w przypadku osób pozostających w związku małżeńskim odpowiedzialność, o której mowa w art. 26, czyli za podatki wynikające ze zobowiązań podatkowych,(i analogicznie składkowych) obejmuje majątek odrębny podatnika oraz majątek wspólny podatnika i jego małżonka.

Stosownie do § 2 w/w przepisu skutki prawne ograniczenia, zniesienia, wyłączenia lub ustania wspólności majątkowej nie odnoszą się do zobowiązań podatkowych powstałych przed dniem:

- 1)zawarcia umowy o ograniczeniu lub wyłączeniu ustawowej wspólności majątkowej;
- 2)zniesienia wspólności majątkowej prawomocnym orzeczeniem sądu;
- 3) ustania wspólności majątkowej w przypadku ubezwłasnowolnienia małżonka;
- 4)uprawomocnienia się orzeczenia sądu o separacji.

Jak z tego wynika skutki prawne ograniczenia, zniesienia lub wyłączenia ustawowej wspólności majątkowej nie odnoszą się do zobowiązań podatkowych (składkowych) powstałych przed dniem ustanowienia rozdzielności majątkowej (zniesienia wspólności majątkowej prawomocnym orzeczeniem sądu).

Jak wynika z informacji ZUS na dzień sporządzenia zestawienia z 17.10.2023r. kwoty należności składkowych znacznie zmniejszyły się w uwagi na regulowanie zobowiązań zgodnie z umową z 07.06.2023r. o rozłożeniu na raty należności składkowych. Nie przekłada się to jednak na ocenę zaskarżonych decyzji, gdyż dotyczyły one stanu na dzień ich wydania. Przy tym oczywiste jest, że ewentualna egzekucja dotyczyć może tylko kwot jeszcze nie uiszczonych.

W tym stanie rzeczy obie zaskarżone decyzje są prawidłowe, zatem odwołania podlegały oddaleniu i zgodnie z art. 477¹⁴ par 1 k.p.c. orzeczono jak w pkt 1 wyroku.

Orzeczenie zawarte w pkt 2 wyroku wynika z treści art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w związku z art. 99 k.p.c. Zgodnie z nimi strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). Do niezbędnych kosztów procesu strony reprezentowanej przez radcę prawnego zalicza się m. in. wynagrodzenie tego radcy prawnego, jednak nie wyższe niż stawki opłat określone w odrębnych przepisach.

W rozpoznawanej sprawie połączone zostały odwołania od dwóch decyzji dotyczących dwóch okresów. Każda ze spraw jest odrębnym bytem i za każdą stroną wygrywającą ma prawo domagać się kosztów zastępstwa procesowego. Wysokość kosztów zastępstwa procesowego ustalić należało w odniesieniu do wartości przedmiotu sporu, w oparciu o § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015r., poz.1804). Przy wartości przedmiotu sporu w odniesieniu do każdej z decyzji mieszczącej się w przedziale od 10.000zł do 50.000zł koszty zastępstwa procesowego co do każdej z decyzji wynoszą po 3600zł.

Pełnomocnik odwołujących się wniósł o nieobciążanie ich kosztami zastępstwa procesowego powołując się na ich trudną sytuację związaną ze znaczną wysokością zobowiązania jak i faktem, że w 2016r. nie został uwzględniony wniosek A. P. o umorzenie należności składkowych umorzono.

Obie decyzje rozpoznawane w niniejszej sprawie w istocie dotyczą zobowiązania A. P.. Do U. P. odnosi tylko jedna z decyzji i to w stwierdzająca jedynie, że odpowiedzialność zobowiązanego płatnika obejmuje majątek wspólny małżonków. U. P. nie była stroną postępowania dotyczącego decyzji znak (...). Odpowiedzialność za wynik procesu powinna dotyczyć więc tylko A. P.

Odstępstwo od zasady odpowiedzialności za wynik procesu stanowi zasada słuszności uregulowana w art. 102 k.p.c., zgodnie, z którą Sąd może w szczególnie uzasadnionych wypadkach zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami.

Przepis ten jest rozwiązaniem szczególnym, niepodlegającym wykładni rozszerzającej, wykluczającym stosowanie wszelkich uogólnień, wymagającym do swego zastosowania wystąpienia wyjątkowych okoliczności. Nie konkretyzuje on pojęcia wypadków szczególnie uzasadnionych, pozostawia ich kwalifikację, przy uwzględnieniu całokształtu okoliczności danej sprawy, sądowi. /Komentarz aktualizowany do art. 102 Kodeksu postępowania cywilnego. Lex 2015.07.01. Tomasz Demendecki/.

Skorzystanie z regulacji art. 102 k.p.c. jest suwerennym uprawnieniem sądu rozpoznającego sprawę i to do oceny Sądu należy uznanie czy wystąpił szczególnie uzasadniony wypadek. Do wypadków szczególnie uzasadnionych, które umożliwiają odstąpienie od obciążania strony przegrywającej kosztami procesu poniesionymi przez przeciwnika procesowego należą takie okoliczności jak subiektywne przekonanie strony o zasadności roszczeń, precedensowy charakter sprawy, charakter żądania poddanego rozstrzygnięciu.

(por. postanowienie Sądu Najwyższego z 13.09.2010r. II PZ 24/10, wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 28.03.2018r. III APa 29/12, wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 17.08.2021r. I ACa 377/21, wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 19.03.2015r. I ACa 1358/14)

W niniejszej sprawie zdaniem Sądu zachodzą okoliczności pozwalające na częściowe uwzględnienie wniosku i nieobciążanie odwołującego się kosztami zastępstwa procesowego ZUS w połowie. Obie decyzje dotyczą w istocie tych samych kwestii, odwołujący się pozostawał przy tym w subiektywnym przekonaniu o słuszności odwołania. Ponadto warto zwrócić uwagę na nieproporcjonalnie dużą wysokość kosztów zastępstwa w stosunku do nakładu pracy pełnomocnika organu zważywszy na przedmiot i treść decyzji. Koszty zastępstwa naliczane od obu decyzji stanowiłyby nadmierne obciążenie dla odwołującego się, który wykazał się dobrą wolą podejmując spłatę zobowiązania w formie układu ratalnego.

Sędzia Ewa Nowakowska